

Onderzoek naar de reisbehoefte van minderjarige MBO-deelnemers

Onderzoek naar de reisbehoefte van minderjarige mbo-deelnemers

Opdrachtgever: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

ECORYS Transport en Mobiliteit

Arvid Toes
Rob Jeuring
Piet Hein Stassen

Amsterdam, 18 juni 2010

ECORYS Transport en Mobiliteit
Rijnspoorplein 28
1018 TX Amsterdam

T 020 638 97 56

F 020 638 98 36

E avm@ecorys.com

W www.avm.ecorys.nl

K.v.K. nr. 24316726

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding	9
1.1.1 Hoofdvraag	9
1.1.2 Subvragen	9
1.2 Leeswijzer	10
2 Onderzoeksmethode	11
2.1 Steekproeftrekking en respons	11
2.2 Screening en weging	12
2.2.1 Bepalen postcodes mbo-vestiging en afstanden woon-school.	12
2.2.2 Screening	12
2.2.3 Weging	13
3 Vervoermiddelgebruik mbo-deelnemers	15
3.1 Algemeen	15
3.2 Vervoermiddel dat de deelnemers meestal gebruiken	16
3.3 Alternatief vervoermiddel	18
3.4 OV-abonnement	18
3.5 Reden keuze vervoermiddel	19
4 Reiskilometers en reiskosten	20
4.1 Afstand tussen woning en opleiding	20
4.2 Reiskosten mbo-deelnemers	23
5 Reiskosten en studiekeuze	25
5.1 Andere mbo-school overwogen	25
5.2 Invloed reiskosten op keuze school/opleiding	26
5.3 Keuze indien reiskosten (deels) vergoed worden	26
5.4 Belangrijkste reden keuze en keuze indien reiskosten vergoed worden	28
5.5 WTOS en reiskosten	29
5.6 Conclusie	31
Bijlage I Enquête minderjarige mbo-deelnemers	32
Bijlage II brief enquête	36
Bijlage III Overzicht mbo-instellingen	37
Bijlage IV WTOS	38

Samenvatting

Minderjarige mbo-deelnemers ontvangen momenteel geen studentenreisvoorziening. Er is geconstateerd dat er veel onzekerheden zijn over het reisgedrag van deze groep studerenden. Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen heeft ECORYS daarom gevraagd een onderzoek uit te voeren naar het reisgedrag van minderjarige mbo'ers.

Onderzoeksmethode

- Uit het bestand van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) met 91.743 minderjarige mbo deelnemers in de BOL leerweg zijn aselect 55.000 mbo-deelnemers getrokken. Aan deze deelnemers is op 1 april 2010 een brief gestuurd met het verzoek om een internetenquête in te vullen. De totale bruto respons op 20 april bedroeg inclusief onvolledige enquêtes 14.790 enquêtes wat neerkomt op 27,0%. Na screening van de enquêtes op 'onvolledig of onjuist ingevuld' komt het netto resultaat op 10.119, oftewel een netto respons van 18%. Dit is substantieel hoger dan vooraf verwacht.
- Om eventuele regionale verschillen in de respons te corrigeren zijn de wegings- (oefenfactoren) per postcodegebied bepaald.
- Uit de enquête bleek dat een deel van de in het bestand opgenomen mbo-deelnemers boven de 18 jaar is en/of de BOL-opleiding niet als belangrijkste opleiding volgt. Deze enquêtes zijn uit het bestand verwijderd. De totale doelgroep nl. thuiswonende, minderjarige mbo-ers die de BOL als belangrijkste opleiding volgen, komt daarmee op **80.893 minderjarige mbo-deelnemers**.

Resultaten

Algemeen

- Bijna 95% van de mbo-deelnemers reist minimaal 3 keer in de week naar school.
- Het grootste deel van de minderjarige mbo-deelnemers (99%) volgt onderwijs op één vestiging.
- Een ruime meerderheid van de deelnemers (95%) reist in de ochtendspits naar school. In de middagspits reist 66% van de deelnemers naar huis.

Kenmerken vervoermiddelgebruik

- 64% van de mbo-deelnemers reist doorgaans met het openbaar vervoer, 18% met de fiets en 14% met de bromfiets/scooter. Vooral in Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland wordt veel gebruikt gemaakt van het openbaar vervoer. In Drenthe wordt verreweg het minste gebruik gemaakt van het openbaar vervoer; het fietsgebruik ligt hier – vergeleken met de andere provincies - het hoogst.
- De minderjarige mbo-deelnemers in de 4 grote steden (G4)¹ maken het meeste gebruik van het openbaar vervoer. In de G32² wordt er ten opzichte van de G4 en de

¹ G4 = Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht

² G32 = Alkmaar, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer, Zwolle

kleinere gemeenten het minste gebruik gemaakt van het openbaar vervoer; daar ligt het (brom-) fiets gebruik hoger.

- Rond 20% van de OV gebruikers reist ook wel eens met de fiets, bromfiets/scooter of wordt gebracht met de auto. De overige OV-gebruikers reizen altijd met het OV.
- De meeste fietsers, bromfietsers gebruiken ook wel eens het OV. Dit is waarschijnlijk veelal bij slecht weer.
- Een meerderheid van de deelnemers die met het openbaar vervoer reizen heeft een OV-abonnement (68%). Een abonnement wordt over het algemeen aantrekkelijk als er 4 of meer dagen in de week gereisd wordt. Dit verklaart waarschijnlijk waarom het percentage abonneementhouders onder de OV-gebruikers niet hoger ligt dan 68%.
- Voor 68% van de deelnemers is de belangrijkste overweging om voor de huidige vervoerwijze te kiezen dat dit de snelste/makkelijkste manier is. Voor 19% zijn kosten de belangrijkste reden. De resterende 13% geeft andere overwegingen aan als 'dit is de enige manier om op school te komen' of 'fietsen of lopen is te ver'.

Afstand woon-school

- De gemiddelde afstand tussen school en woning bedraagt 20,2 kilometer. In de provincie Zeeland is de gemiddelde afstand tussen woning en school het grootst. Daar leggen de minderjarige mbo-deelnemers gemiddeld 33,0 af. In Zuid-Holland worden de minste kilometers afgelegd, nl. 16,8 km.
- De mbo'ers woonachtig in de kleinere gemeenten leggen substantieel meer kilometers af om van huis naar school te komen dan mbo'ers woonachtig in grotere gemeenten. Dit viel op voorhand te verwachten gezien de concentratie van mbo-instellingen in grotere gemeenten. In de G4 (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht) is de gemiddelde afstand tussen woning en school met 10,9 km het laagst.

Totale reisafstand per jaar

- Uitgaande van een heen- en een terugreis, het aantal opgegeven reisdagen per week en 40 schoolweken per jaar bedraagt het aantal kilometers dat de minderjarige mbo'ers in de BOL-opleiding jaarlijks afleggen circa **579.000.000 kilometers** per jaar, waarvan circa **468.000.000 kilometers** met het openbaar vervoer. Iets minder dan de helft van dit aantal kilometers wordt afgelegd in de ochtendspits.

Reiskosten mbo-deelnemers

- De reiskosten van mbo-deelnemers bedragen gemiddeld circa 75 euro per maand.) Voor degenen die met het OV reizen is dit gemiddeld 104 euro per maand. Per provincie varieert dit van 86 euro (Noord-Brabant) tot 148 euro (Drenthe) per maand.
- De OV reiskosten zijn - zoals gezien de gemiddelde afstand verwacht - het laagst in de G4. Daar wordt gemiddeld 68 euro per maand aan het OV uitgegeven om van en naar school te reizen.
- Op jaarbasis komen de totale reiskosten voor de mbo'ers die gebruik maken van het OV op maximaal circa **64.200.000 euro** per jaar, oftewel circa 13,7 cent per gereisde OV-kilometer.

Reiskosten en studiekeuze

- In de meeste gevallen zal de minderjarige mbo-deelnemer de schoolkeuze hebben gemaakt in overleg met ouders en verzorgers. De ouders zijn ook degenen die in de

meeste gevallen de reiskosten voor hun rekening nemen: 68% van de deelnemers geeft aan dat de ouders de reiskosten betalen, 21% dat ze deze zelf betalen en 11% heeft geen reiskosten.

Reiskosten van invloed op schoolkeuze?

Andere school / opleiding overwogen?

- Deelnemers is de vraag voorgelegd of ze vooraf hebben overwogen een andere opleiding te kiezen. 38% van de respondenten geeft aan een andere mbo-instelling te hebben overwogen, terwijl 62% dat niet heeft gedaan.
- Van de deelnemers die een andere school hebben overwogen geeft 12% (n.b. ongeveer 4% van het totaal aantal deelnemers) aan dat reiskosten de belangrijkste reden was voor de uiteindelijke schoolkeuze.
- Van de respondenten die geen andere school hebben overwogen geeft 3% (n.b. 2% van het totaal) reiskosten de belangrijkste reden voor schoolkeuze.
- Totaal noemt dus 6% van de deelnemers reiskosten als belangrijkste reden voor de schoolkeuze. Als andere belangrijkste reden worden verder genoemd 'school was het dichtste bij' (17%), 'school sprak me het meeste aan (36%)', 'Andere scholen hadden niet de opleiding die ik wilde volgen (34%)' en 'andere reden (6%)'.
- Van alle deelnemers geeft 29% aan dat reiskosten invloed hebben gehad op de schoolkeuze – zij het zoals hiervoor blijkt - in de meeste gevallen niet de belangrijkste. 71% van de deelnemers geeft aan dat reiskosten geen invloed hebben gehad.

Andere keuze indien reiskosten (deels) worden vergoed

- Totaal geeft 23% van alle deelnemers aan een andere school/opleiding te hebben gekozen als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden. Onder de mbo-deelnemers die vooraf hebben overwogen om een andere opleiding te kiezen is dit 32%
- Opvallend is dat 47% van de deelnemers voor wie reiskosten wel van invloed zijn geweest op de schoolkeuze toch geen andere keuze zou maken indien de reiskosten (deels) vergoed worden.
- Door deelnemers woonachtig in de G4 zou het vaakst een andere school zijn gekozen, indien de reiskosten (deels) vergoed zouden worden. Dit is opvallend omdat de keuzemogelijkheden in de 4 grote steden groter zijn en de gemiddelde woon-school afstand en reiskosten lager dan in de G32 en de overige kleinere gemeenten in Nederland.

WTOS en reiskosten

- Voor ouders/verzorgers van 16- en 17-jarige deelnemers bestaat de mogelijkheid van een tegemoetkoming in de schoolkosten nl. de Wet Tegemoetkoming Onderwijsbijdrage en Schoolkosten (WTOS). Rond 30% van de ouders van mbo-deelnemers ontvangen deze tegemoetkoming.
- Voor deelnemers, waarvan de ouders een WTOS vergoeding ontvangen, blijken de reiskosten een grotere rol te hebben gespeeld bij de schoolkeuze dan voor de deelnemers waarvan de ouders geen WTOS vergoeding ontvangen.

- Het percentage dat een andere schoolkeuze zou maken, indien de reiskosten (deels) vergoed zouden worden, ligt eveneens hoger bij deelnemers waarvan de ouders een WTOS vergoeding krijgen (28%), dan bij de andere deelnemers (21%).

Conclusie

Reiskosten zijn voor ongeveer 5% van de minderjarige mbo-deelnemers de belangrijkste reden van schoolkeuze en voor ongeveer 13% belangrijk genoeg om, indien reiskosten (deels) vergoed worden, voor een andere school te kiezen.

In de 4 grote steden is de groep die een andere school zou kiezen het grootste in vergelijking met de G32 en de kleinere gemeenten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De OV-studentenkaart is een reisfaciliteit die als onderdeel van de studiefinanciering door het Rijk aan meerderjarige mbo-deelnemers in de bol en aan hbo- en wo-deelnemers wordt verstrekt. Minderjarige mbo-deelnemers ontvangen momenteel geen reisvoorziening. Dit komt doordat deze deelnemers geen recht op studiefinanciering hebben.

Er is geconstateerd dat er veel onzekerheden zijn over het reisgedrag van deze groep studerende. In het debat over de voorjaarsnota, 30 juni 2009, heeft de staatssecretaris van OCW aan de Tweede Kamer toegezegd het reisgedrag van deze doelgroep te onderzoeken. Verdere beleidsreacties kunnen op dit onderzoek worden gebaseerd. Onder minderjarige mbo-deelnemers worden de minderjarige mbo-deelnemers in de beroepsopleidende leerweg (voltijd) verstaan. mbo-deelnemers in een leerwerktraject worden buiten beschouwing gelaten.

Het ministerie heeft ECORYS gevraagd een onderzoek uit te voeren dat een goed onderbouwd en in hoge mate betrouwbaar antwoord geeft op de hierna aangegeven onderzoeksvragen. Het doel van het onderzoek is het verschaffen van inzicht in het reisgedrag van minderjarige mbo-deelnemers.

1.1.1 Hoofdvraag

Centraal in het onderzoek staat een drietal onderzoeksvragen:

1. Hoeveel kilometers reizen minderjarige mbo-deelnemers voor een opleiding?
2. Welke vervoermiddelen gebruiken minderjarige mbo-deelnemers?
3. Heeft vervoer een rol gespeeld bij de studiekeuze?

Met dit onderzoek wil het ministerie inzicht krijgen in het daadwerkelijke reisgedrag van minderjarige mbo-deelnemers. Dit onderzoek zal de basis vormen voor eventueel te nemen maatregelen.

1.1.2 Subvragen

Het onderzoek kent een aantal subvragen:

Vervoermiddelgebruik mbo-deelnemers:

- 1) Welke vervoersmodaliteit wordt meestal benut voor de reis naar de opleiding?
- 2) Welke vervoersmodaliteit heeft de tweede keuze?

- 3) Welke argumenten liggen ten grondslag aan de vervoermiddelkeuze (kosten/reistijd/overig)?
- 4) Wat is het daadwerkelijke reisgedrag van minderjarige mbo-deelnemers?

Aantal kilometer reizen mbo-deelnemers voor opleiding;

- 1) Wat is de afstand tussen woning en opleiding?
- 2) Wordt de opleiding gevolgd in één vaste vestiging of in meerdere vestigingen?
- 3) Wat zijn de reiskosten?
- 4) Wordt er in het algemeen binnen de spits of daarbuiten gereisd?
- 5) Hoeveel dagen per week wordt onderwijs gevolgd?

Rol vervoer bij studiekeuze:

- 1) Heeft de mbo-deelnemer andere onderwijsinstellingen overwogen voorafgaande aan de definitieve keuze?
- 2) Welke aspecten hebben een rol gespeeld bij de uiteindelijke studiekeuze en in hoeverre hebben beschikbaarheid en kosten van vervoer een rol gespeeld?
- 3) Als er geen vervoerskosten waren geweest, zouden deelnemers dan een andere opleiding hebben gekozen? Wie betaalt de vervoerskosten?

1.2 Leeswijzer

In deze rapportage zal achtereenvolgens worden ingegaan op:

- Onderzoeksmethode en -verantwoording
- Vervoermiddelgebruik van minderjarige mbo-deelnemers
- Aantal km die mbo-deelnemers moeten reizen om hun school te bezoeken
- De rol die vervoer heeft gespeeld bij de studiekeuze

2 Onderzoeksmethode

2.1 Steekproeftrekking en respons

Het totale bestand dat aangeleverd is door Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) aan ECORYS bestond uit enkele geanonimiseerde gegevens van 91.743 mbo-deelnemers die de bol-leerweg volgen. DUO had aan dit bestand een gecodeerde sleutel toegevoegd, waarmee DUO ten behoeve van de latere verzending de koppeling kon maken met de adresgegevens.

Uit dit bestand heeft ECORYS a-select 55.000 mbo-deelnemers getrokken. Dit aantal was gebaseerd op een steekproef van 50% uit het vooraf veronderstelde aantal van totaal 110.000 minderjarige mbo-deelnemers die de bol-leerweg volgen.

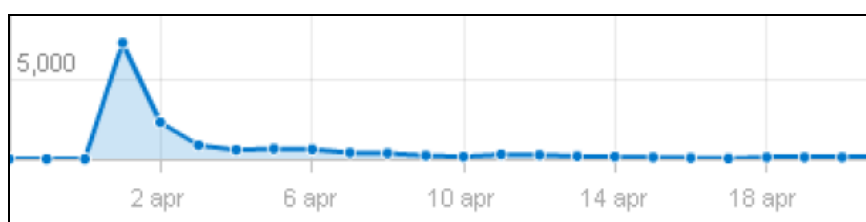
Deelnemers die bij DUO hadden aangegeven geen enquête te willen ontvangen zijn door DUO vòr verzending uit de door ECORYS aangeleverde steekproef gehaald.

Uiteindelijk is daardoor aan 54.832 mbo-deelnemers een brief gestuurd met het verzoek om de enquête in te vullen. Deze enquêtebrief en de enquête zelf zijn toegevoegd in bijlage 1 en 2. De door ECORYS opgestelde concept-brief en de concept-enquête zijn als check voorgelegd aan een mbo-deelnemer en een medewerker van een ROC. Hun verbeterpunten zijn verwerkt in de enquête die vervolgens is besproken en vastgesteld in de begeleidingsgroep.

Deze brief bevatte een link naar een website waar de mbo-deelnemers konden inloggen met een wachtwoord en een respondent ID, die eveneens in de brief genoemd stonden. De link naar de enquête was voor elke student gelijk, de respondent ID en het wachtwoord was uniek.

In de brief stond tevens een emailadres genoemd waar de deelnemers met hun op- of aanmerkingen over de enquête terecht konden. In totaal zijn er ongeveer 150 e-mails binnengekomen. Het grootste deel (ongeveer 3/4) betrof deelnemers (of ouders) die moeite hadden met inloggen en/of wilde weten op welke wijze zij mee konden loten voor de I-pods die verloot werden onder de deelnemers aan het onderzoek.

De enquête is beschikbaar geweest voor de respondenten van 30 maart t/m 31 mei 2010. De brieven zijn bij de deelnemers bezorgd op 1 april. De meeste enquêtes zijn direct de eerste dagen ingevuld.

Figuur 2.1 Overzicht van de respons voor de eerste periode dat de enquête online stond

De totale bruto respons 20 april bedroeg inclusief onvolledige enquêtes 14.790 enquêtes wat neerkomt op 27,0%

2.2 Screening en weging

2.2.1 Bepalen postcodes mbo-vestiging en afstanden woon-school

Omdat de leerlingen in de meeste gevallen wel de straat, maar niet de postcode van hun mbo vestiging weten, is gevraagd naar de straat van de mbo-vestiging. Gebruik makend van de vooraf door ECORYS opgezette database met alle straatnamen, huisnummers en postcodes van mbo-vestigingen is het ruwe enquêtebestand allereerst ‘verrijkt’ met de postcodes van de opgegeven mbo-vestiging(-en) waar men onderwijs volgt.

Met behulp van de postcodes van onderwijs- en woonadres zijn vervolgens de afstanden tussen woning en de mbo vestiging bepaald.

Ter controle zijn de vertrekpostcode (woonadres) die door de respondenten zelf zijn ingevuld vergeleken met de 4-cijferige postcodes die verkregen zijn uit het DUO bestand. Deze bleken in grote mate overeen te komen.

2.2.2 Screening

Daarna zijn de enquêtes op onderstaande items gescreend:

- Enquête is niet volledig ingevuld (375 respondenten).
- De door de respondenten ingevulde postcode (of een niet ingevulde postcode) van het woonadres komt niet overeen met de (4-cijferige) postcodes uit het bestand van DUO. (972 respondenten).
- Ingevulde reiskosten en het aantal kilometers tussen de woning en de school zijn niet plausibel (107 respondenten).
- Ingevulde combinaties in de enquête zijn niet logisch (203 respondenten).
- Ingevulde straatnamen van de vestigingen waar men onderwijs volgt kunnen niet gematcht worden met een straatnaam uit het bestand met mbo-vestigingen dat ECORYS heeft gecreëerd (3034 respondenten).
- Invultijd minder dan 60 seconden (227 respondenten) .
- Bij onderwijs op meerdere vestigingen is de som van het aantal dagen per vestiging niet gelijk aan het totaal dagen dat men onderwijs volgt (1233 respondenten).

- Bij de matching van de straatnamen zijn de meeste respondenten afgefallen. Uit het responsbestand blijkt dat een deel van de respondenten een straatnaam van een mbo-vestiging noemt, die niet in het mbo-vestigingenbestand voorkomt. Tevens is door een groot aantal respondenten de straatnaam niet ingevuld. Straatnamen die verkeerd gespeld waren, zijn handmatig toegewezen aan de juiste straatnaam voor zover dit mogelijk was.

De enquêtes die niet door de screening kwamen zijn verwijderd uit het totale bestand. Het netto enquêtebestand komt daarmee op 10.119 oftewel een netto respons van 18%.

2.2.3 Weging

Het onderzoek moet een zo betrouwbaar mogelijk beeld geven van het **totaal** aantal verplaatsingen en **totaal** aantal reiskilometers van alle mbo-deelnemers in de BOL-opleiding

Daartoe zijn zogenaamde weeg (ophoog-)factoren bepaald. Er is voor gekozen om niet één universele ophoog factor te berekenen (ophoogfactor = totale populatie / totaal aantal correcte enquêtes), maar een ophoogfactor per postcodegebied.

Hiermee worden regionale verschillen in de respons gecorrigeerd en kunnen in hoge mate representatieve uitspraken worden gedaan over kenmerken per regio of type gemeente.

De ophoogfactoren zijn derhalve als volgt berekend:

*Ophoogfactor = aantal mbo- deelnemers postcodegebied / aantal enquêtes
postcodegebied*

De som van de ophoogfactoren is gelijk aan de 91.743 mbo-deelnemers in de BOL-opleiding in het oorspronkelijke bestand.

Uit de enquête bleek uit drie controle vragen (soort opleiding, leeftijd van de respondenten en woonsituatie) dat een deel van de in het bestand opgenomen mbo-deelnemers boven de 18 jaar is en de BOL-opleiding niet als belangrijkste opleiding volgt.

Daarnaast is er een zeer kleine groep (24 respondenten, 0,01% van de totale populatie) die niet bij de ouders/verzorgers woont. Deze groep woont op kamers, in een kostgezin, intern op school of op een AWBZ-instelling (beschermd wonen). ECORYS heeft gekozen om deze groep te verwijderen, omdat de reisafstand moeilijk te vergelijken valt met minderjarige mbo-deelnemers die nog thuis wonen. Ook is niet bekend hoe deze groep mbo-deelnemers de reiskosten per maand hebben ingevuld. Rekenen zij bijvoorbeeld de kosten om bij hun kamer te komen mee met het totale maandbedrag of niet.

Enquêtes van deze respondenten hebben wel een ophoogfactor gekregen om zo uit te komen op de totale populatie waaruit de steepkroef is getrokken nl. (91.743).

Vervolgens zijn deze enquêtes uit het bestand verwijderd. De totale doelgroep nl. thuiswonende, minderjarige mbo'ers die de BOL als belangrijkste opleiding volgen, komt daarmee op **80.893** minderjarige mbo-deelnemers.

3 Vervoermiddelgebruik mbo-deelnemers

De respondenten is gevraagd op welke wijze zij doorgaans van en naar school reizen. Daarnaast is gevraagd of zij ook wel eens op andere wijze naar school reizen en zo ja met welk vervoermiddel. In dit hoofdstuk zal hier nader op worden ingegaan.

3.1 Algemeen

De mbo-deelnemers onder de 18 jaar reizen in de meeste gevallen elke doordeweekse dag naar school. Bijna 95% reist minimaal 3 keer in de week naar school.

Aantal reisdagen in de week	aantal respondenten	Percentage
1	495	1%
2	4445	5%
3	11993	15%
4	12412	15%
5	51549	64%
Totaal	80893	100%

Tabel 3.1 Aantal reisdagen in de week gemaakt door minderjarige mbo-deelnemers

Het grootste deel van de minderjarige mbo-deelnemers (99%) volgt onderwijs op één vestiging.

Aantal vestigingen	aantal respondenten	Percentage
1	79692	99%
2	1201	1%
Totaal	80893	100%

Tabel 3.2 Aantal vestigingen waarop mbo-deelnemers les volgen

Voor het openbaar vervoer zijn in het algemeen verplaatsingen, die voor of na de spits plaatsvinden het meest aantrekkelijk. In die periodes is er capaciteit over. Uit onderstaande tabel blijkt dat 's ochtends een ruime meerderheid van de deelnemers (95%) in de spits naar school reist. 's Middags reist circa 66% van de deelnemers in de spits naar huis.

	Ochtendspits		Avondspits	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	76895	95%	53010	66%
Nee, meestal daarna of daarvoor	3998	5%	27883	34%
Totaal	80893	100%	80893	100%

Tabel 3.3 Tijdstip van reizen van mbo-deelnemers in de ochtend en in de avond

3.2 Vervoermiddel dat de deelnemers meestal gebruiken

Zoals uit onderstaande tabel blijkt gaat 64% van de mbo-deelnemers met het openbaar vervoer naar school, 18% met de fiets en 14% met de bromfiets/scooter. Bij 'overig' zijn door de respondenten de antwoorden 'een combinatie van vervoermiddelen', 'een wisselend vervoermiddel per week' of 'de boot' genoemd.

Vooral in Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland wordt veel gebruikt gemaakt van het openbaar vervoer. In Drenthe wordt verreweg het minste gebruik gemaakt van het openbaar vervoer; het fietsgebruik ligt hier – vergeleken met de andere provincies - het hoogst.

Provincie	Met het OV	Overig	Met de bromfiets/scooter	Lopend	Met de fiets	Gebracht met de auto	Totaal	Aantal
Drenthe	45%	4%	16%	2%	30%	2%	100%	2953
Flevoland	73%	3%	11%	4%	8%	0%	100%	2342
Friesland	63%	3%	9%	0%	25%	0%	100%	4078
Gelderland	63%	4%	14%	1%	17%	0%	100%	10041
Groningen	62%	1%	14%	1%	22%	0%	100%	2763
Limburg	62%	2%	12%	0%	21%	1%	100%	5270
Noord-Brabant	61%	3%	17%	1%	17%	1%	100%	11856
Noord-Holland	70%	3%	13%	2%	12%	0%	100%	11250
Overijssel	57%	3%	14%	1%	24%	1%	100%	6575
Utrecht	56%	3%	23%	2%	16%	0%	100%	4830
Zeeland	65%	6%	12%	1%	16%	0%	100%	2057
Zuid-Holland	68%	1%	13%	2%	15%	1%	100%	16879
Totaal	64%	3%	14%	1%	18%	1%	100%	80893

Tabel 3.4 Keuze vervoermiddel minderjarige mbo-deelnemers per provincie

De minderjarige mbo-deelnemers in de 4 grote steden (G4)³ maken het meeste gebruik van het openbaar vervoer (zie onderstaande tabel). In de G32⁴ wordt er het minste van het openbaar vervoer gebruik gemaakt. Daar wordt vaker gebruik gemaakt van de fiets.

³ G4 = Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht

⁴ G32 = Alkmaar, Almelo, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer, Zwolle

Gemeente	Met het OV	Overig	Met de bromfiets/scooter	Lopend	Met de fiets	Gebracht met de auto	Totaal	Aantal
G32	51%	2%	16%	3%	28%	1%	100%	17332
G4	79%	1%	7%	5%	7%	0%	100%	8602
Rest	65%	3%	15%	0%	16%	1%	100%	54959
Totaal	64%	3%	14%	1%	18%	1%	100%	80893

Tabel 3.5 Keuze vervoermiddel minderjarige mbo-deelnemers per omvang gemeente

Er zijn geen substantiële verschillen tussen de 15, 16 en 17-jarigen, zoals in onderstaande tabel is te zien. De 15-jarigen gaan iets vaker met het openbaar vervoer, maar opgemerkt moet worden dat de groep 15-jarigen slechts circa 143 mbo-deelnemers betreft.

Leeftijd	Met het OV	Overig	Met de bromfiets/scooter	Lopend	Met de fiets	Gebracht met de auto	Totaal	Aantal
15	76%	8%	0%	0%	15%	0%	100%	143
16	64%	3%	16%	1%	16%	1%	100%	23912
17	63%	3%	13%	2%	18%	1%	100%	56839
Totaal	64%	3%	14%	1%	18%	1%	100%	80893

Tabel 3.6 Keuze vervoermiddel minderjarige mbo-deelnemers per leeftijdscategorie

Openbaar vervoer verder uitgesplitst

In onderstaande tabel is te zien dat 51% van de minderjarige mbo-deelnemers die met het openbaar vervoer reizen alleen gebruik maken van de bus, tram en/of metro (BTM). 4% van de deelnemers gebruikt alleen de trein. Voor de overige OV-gebruikers (45%) geldt dat zij gebruik maken van BTM en/of fiets in combinatie met de trein.

	Aantal	Percentage
alleen bus, tram en/of metro	27255	51%
alleen trein	2267	4%
bus, tram of metro naar het station, overstappen op de trein, dan lopen	3653	7%
bus, tram of metro naar het station, overstappen op de trein, dan fiets	5326	10%
bus, tram, of metro naar het station, overstappen op de trein, dan weer een bus, tram, of metro	4578	9%
fiets naar het station, overstappen op de trein, dan lopen	7789	15%
fiets naar het station, overstappen op de trein, dan fiets	2337	4%
fiets naar het station, overstappen op de trein, dan weer een bus, tram,	491	1%
Totaal	53697	100%

Tabel 3.7 Manier van reizen in het openbaar vervoer door mbo-deelnemers

3.3 Alternatief vervoermiddel

Rond 20% van OV gebruikers reist ook wel eens met de fiets, bromfiets/scooter of wordt gebracht met de auto. De overige OV-gebruikers reizen altijd met het OV.

De meeste fietsers, bromfietsers gebruiken ook wel eens het OV. Dit is waarschijnlijk veel het geval bij slecht weer.

		Alternatief vervoermiddel							
Eerste vervoermiddel		Niet anders	Gebracht met de auto	Overig	Met de bromfiets / scooter	Met het OV	Met de fiets	Lopend	Aantal
	Gebracht met de auto	27%	0%	2%	14%	38%	18%	0%	477
	Lopend	41%	3%	0%	7%	22%	27%	0%	1156
	Met de bromfiets / scooter	25%	3%	1%	1%	55%	15%	1%	11392
	Met de fiets	54%	4%	1%	4%	34%	0%	3%	14166
	Met het OV	75%	4%	1%	6%	6%	7%	1%	51503
	Overig	71%	2%	4%	8%	8%	7%	0%	2200
	Totaal	63%	3%	1%	5%	18%	8%	1%	80893

Tabel 3.8 Vervoermiddel dat meestal en vervoermiddel dat af en toe wordt gebruikt.

3.4 OV-abonnement

Een meerderheid van de deelnemers die met het openbaar vervoer reizen heeft een OV-abonnement (68%). Een abonnement wordt over het algemeen aantrekkelijk als er 4 of meer dagen in de week gereisd wordt. Dit verklaart waarschijnlijk waarom het percentage abonnementhouders onder de OV-gebruikers niet hoger ligt dan 68%.

Opvallend is dat er van de deelnemers die normaal gesproken niet met het OV reizen toch een klein deel abonnementhouder is. Een verklaring zou kunnen zijn dat deze minderjarige mbo-deelnemers een abonnement hebben om te reizen voor andere bezigheden dan school. Ook kan een klein gedeelte van de mbo-deelnemers een OV-kaart hebben gekregen via familie en/of vrienden. Mogelijk is verder dat een klein deel van de deelnemers een goedkoop kortingsabonnement heeft aangeschaft, bijvoorbeeld in Brabant met een speciale actie waarbij voor 27 euro per maand onbeperkt met de bus gereisd kan worden.

Soort abonnement	Gebracht met de auto	Lopend	Met de bromfiets/scooter	Met de fiets	Met het OV	Overig	Totaal	Aantal
Geen abonnement	93%	97%	96%	96%	32%	49%	54%	43886
Anders	2%	1%	1%	1%	3%	5%	2%	1758
Sterabonnement maand/jaar	4%	1%	2%	2%	41%	21%	27%	22078
NS trajectabonnement maand/jaar	2%	0%	0%	1%	14%	17%	9%	7535
NS of OV maand/jaarkaart	0%	1%	1%	0%	6%	6%	4%	3574
NS trajectabonnement + sterabonnement maand/jaar	0%	0%	0%	0%	4%	2%	3%	2063
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	80893

Tabel 3.9 Minderjarige mbo-deelnemers en OV abonnement

3.5 Reden keuze vervoermiddel

Vervoermiddel	Snelste/makkelijkste manier		Goedkoopste manier		Andere reden		Totaal	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Met het OV	38870	75%	5164	10%	7469	15%	51503	100%
Overig	1265	58%	371	17%	564	26%	2200	100%
Met de bromfiets/scooter	8504	75%	2100	18%	789	7%	11392	100%
Lopend	459	40%	444	38%	252	22%	1156	100%
Met de fiets	5917	42%	6849	48%	1400	10%	14166	100%
Gebracht met de auto	246	52%	63	13%	169	35%	477	100%
Totaal	55260	68%	14991	19%	10642	13%	80893	100%

Tabel 3.10 Reden keuze vervoermiddel uitgesplitst naar type vervoermiddel

Uit bovenstaande tabel blijkt dat voor 68% van de deelnemers de belangrijkste overweging om voor de huidige vervoerwijze te kiezen, omdat dit de snelste/makkelijkste manier is.

Voor 19% zijn kosten de belangrijkste reden. De resterende 13% geeft andere overwegingen aan als 'dit is de enige manier om op school te komen' of 'fietsen of lopen is te ver'. In enkele gevallen wordt aangegeven dat men kiest voor lopen of fietsen omdat dit gezond is.

4 Reiskilometers en reiskosten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag naar de reisafstanden en reiskosten van minderjarige mbo-deelnemers.

4.1 Afstand tussen woning en opleiding

In de hiernavolgende paragrafen zijn de afstanden per provincie, per type gemeente, per type opleiding en per vervoermiddel weergegeven. Tevens is een overzicht gegeven van het aantal reisdagen en het aantal vestigingen waar men onderwijs volgt.

Gemiddelde woon-school afstand

De gemiddelde afstand tussen school en woning bedraagt bij de mbo'ers 20,2 kilometer.

In de provincie Zeeland is de gemiddelde afstand tussen woning en school het grootst, mogelijk veroorzaakt doordat hier relatief vrij veel deelnemers onderwijs volgen in Rotterdam.

Provincie	Gemiddelde afstand school woning (KM)	Aantal
Drenthe	22,1	2953
Flevoland	24,4	2342
Friesland	25,3	4078
Gelderland	22,5	10041
Groningen	21,9	2763
Limburg	19,4	5270
Noord-Brabant	20,4	11856
Noord-Holland	18,5	11250
Overijssel	20,1	6575
Utrecht	17,8	4830
Zeeland	33,0	2057
Zuid-Holland	16,8	16879
Totaal	20,2	80893

Tabel 4.1 Gemiddelde woon-school afstand per provincie

Omvang gemeente	Gemiddelde afstand school woning (KM)	Mediane afstand school woning (KM)	Aantal
G32	15,9	10,2	17332
G4	10,9	9,1	8602
Rest	23,0	20,1	54959
Totaal	20,2	18,2	80893

Tabel 4.2 Gemiddelde woon-schoolafstand per type gemeente

Bovenstaande tabel geeft de gemiddelde afstand weer voor de 4 grote steden, de zgn. G32 gemeenten en de rest. Hieruit blijkt dat mbo'ers woonachtig in de kleinere gemeenten substantieel meer kilometers afleggen om van huis naar school te komen dan mbo'ers woonachtig in grotere gemeenten. Dit viel op voorhand te verwachten gezien de concentratie van de mbo-instellingen (zie ook bijlage 4) in grotere gemeenten. In de G4 (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht) is de gemiddelde afstand tussen woning en school met 10,9 km het laagst. De mediane afstand bedraagt 9,1 km.

Vervoermiddel	Gemiddelde afstand school woning (KM)	Aantal
Gebracht met de auto	18,1	477
Lopend	1,5	1156
Met de bromfiets/scooter	12,5	11392
Met de fiets	7,0	14166
Met het OV	25,5	51503
Overig	32,1	2200
Totaal	20,2	80893

Tabel 4.3 Gemiddelde woon-schoolafstand per vervoermiddel

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gemiddelde woon-schoolafstand van degenen die met het OV reizen 25,5 km bedraagt.

Afstandklasse

Gekeken naar de aantallen per afstandklasse blijkt dat 31% van de mbo-deelnemers op minder dan 10 kilometer woont, oftewel binnen een redelijke fietsafstand. 27% woont tussen de 10 en 20 kilometer van school. Ook op deze afstand is de fiets/bromfiets in veel gevallen nog een redelijk alternatief. De rest (41%) woont op 20 kilometer of meer.

Afstandklasse	Aantal	Percentage
0 tot 10	25088	31%
10 tot 20	21889	27%
20 tot 30	14800	18%
30 tot 40	8802	11%
40 tot 50	4396	5%
50 of meer	5919	7%
Totaal	80893	100%

Tabel 4.4 aantal respondenten per afstandklasse

Totale reisafstand per jaar

Vervolgens is berekend hoeveel reiskilometers de minderjarige mbo'ers in de BOL-opleiding per jaar van en naar school afleggen. Er is daarbij uitgegaan van een heen- en een terugreis, het aantal opgegeven reisdagen en 40 schoolweken per jaar.

Het resultaat van deze berekening is dat de minderjarige mbo'ers in de BOL-opleiding totaal een afstand van circa **579.000.000 kilometers** per jaar afleggen tussen school en woning. Deze reiskilometers zijn in de volgende tabel uitgesplitst naar vervoermiddel.

In de eerste kolom is het aantal reiskilometers per jaar weergegeven zoals berekend op basis van de achteraf door ECORYS bepaalde afstand tussen het woonadres en de vestiging waar men onderwijs volgt. In de tweede kolom is het aantal reiskilometers weergegeven zoals berekend op basis van de door deelnemers zelf opgegeven afstand tussen huis en school.

De verschillen tussen beide berekeningen zijn, afgezien van de categorie 'lopend', beperkt. Ook het aantal OV kilometers wordt door de minderjarige mbo-deelnemers hoger ingeschat.

Vervoermiddel	Totaal aantal kilometers per jaar (ECORYS)	Totaal aantal kilometers per jaar (aangegeven door studenten)
Gebracht met de auto	2.935.861	2.982.543
Lopend	616.684	902.526
Met de bromfiets/scooter	49.327.054	52.737.806
Met de fiets	33.586.764	37.015.920
Met het OV	467.742.224	496.106.223
Overig	24.566.178	25.819.510
Totaal	578.774.765	615.564.528

Tabel 4.5 Aantal reiskilometers per jaar per vervoermiddel door ECORYS berekend en door deelnemers zelf aangegeven

Volgens de berekening van ECORYS wordt er op dit moment door minderjarige mbo-deelnemers jaarlijks circa **468.000.000 kilometers** met het openbaar vervoer gereisd van en naar school.

4.2 Reiskosten mbo-deelnemers

De deelnemers is gevraagd wat de reiskosten per maand zijn voor hun verplaatsingen van en naar school. Door meerdere respondenten is aangegeven ook reiskosten te hebben wanneer men lopend of met de fiets naar school gaat. ECORYS is ervan uitgegaan dat er in dat geval geen reiskosten zijn en heeft hierop een correctie toegepast. Bij degene die ook wel eens op een andere manier naar school reizen, waar wel kosten voor gemaakt dienen te worden zijn de opgegeven reiskosten niet gecorrigeerd.

Gebracht met de auto	Lopend	Met de bromfiets/scooter	Met de fiets	Met het OV	Overig	Gemiddeld
64	5	41	9	104	116	77

Tabel 4.6 Gemiddelde reiskosten per vervoermiddel

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de reiskosten van mbo-deelnemers gemiddeld per maand circa 75 euro per maand bedragen. Voor degenen die met het OV reizen is dit gemiddeld 104 euro per maand. De gemiddelde maandkosten voor de deelnemers die gebracht worden met de auto betreffen waarschijnlijk de benzinekosten.

Opvallend is dat de gemiddelde reiskosten van degenen die met ‘overig’ vervoermiddel naar school reizen gemiddeld het hoogste zijn. ECORYS heeft hier geen duidelijke verklaring voor. Het gaat hier echter om een kleine groep (2200 deelnemers).

Uitgaande van 12 maanden komen de totale reiskosten voor de mbo'ers die gebruik maken van het OV op circa: **64.200.000 euro** per jaar, oftewel circa 13,7 cent per gereisde kilometer. Iets minder dan de helft van dit aantal kilometers wordt afgelegd in de ochtendspits.

Berekening prijs per kilometer

Gemiddeld reizen de minderjarige mbo-deelnemers 25,5 km met het openbaar vervoer. Het gemiddeld starttarief voor BTM is voor alle regio's gelijk, namelijk 75 cent. Per regio geldt wel een andere prijs per kilometer. Gemiddeld komt dit neer op ongeveer 11 cent per kilometer. Ook de NS hanteert een gemiddelde kilometerprijs van 11 cent per kilometer.

Wanneer deze gegevens toegepast worden op de gemiddelde OV reisafstand van 25,5 kan de gemiddelde ritprijs als volgt worden uitgerekend: $(75+25,5*11)/25,5 = 13,9$ cent per kilometer. In deze gemiddelde prijs per kilometer zijn nog geen kortingen verwerkt.

Door het gebruik van korting-, of maand of jaar kaarten (68%), een incidentele actie zoals in Brabant waar voor 27 euro onbeperkt met de bus gereisd kan worden en door het verkrijgen via familie of anderen van een gratis OV-kaart, zal het gemiddeld kilometer tarief in werkelijkheid lager liggen dan de 13,9 cent per kilometer. De verwachting van ECORYS is dan ook dat de 13,7 cent per kilometer, berekend uit de door de respondenten opgegeven reiskosten per maand eerder aan de hoge dan aan de lage kant ligt.

Berekening maximaal aantal OV-kilometers

Gemiddeld reizen de mbo-deelnemers 4,36 keer in de week naar school.

Gesteld dat alle minderjarige mbo'ers gebruik zouden maken van het OV en 5 dagen in de week zouden reizen zouden jaarlijks 663.000.000 OV-kilometers worden afgelegd. Met een gemiddeld tarief van 13,7 cent per kilometer zou dit neerkomen op 91.100.000 euro.

Reiskosten per gebied

Ook bij de reiskosten is een onderverdeling naar provincie en type gemeente gemaakt (zie volgende tabellen).

Provincie	Gebracht met de auto	Lopend	bromfiets/scooter	Met de fiets	Met het OV	Overig	Gemiddeld
Drenthe	63	0	44	8	148	137	83
Flevoland	16	4	46	9	113	157	93
Friesland	100	0	39	9	123	97	86
Gelderland	78	0	42	11	108	122	82
Groningen	0	0	48	6	91	86	66
Limburg	80	0	38	9	123	96	86
Noord-Brabant	40	1	37	6	86	108	63
Noord-Holland	22	6	38	13	103	120	82
Overijssel	72	3	47	9	114	128	78
Utrecht	46	0	43	11	104	70	72
Zeeland	48	0	54	7	134	211	107
Zuid-Holland	90	10	38	8	93	79	71
Gemiddeld	64	5	41	9	104	116	77

Tabel 4.7 Gemiddelde reiskosten per vervoermiddel per provincie

De gemiddelde reiskosten van het OV variëren tussen de provincies tussen de 86 en 148 euro per maand. In Drenthe en Zeeland zijn de gemiddelde OV-reiskosten het hoogst; in Groningen en Noord-Brabant het laagst. De gemiddelden in de kolommen 'gebracht met de auto' en 'overig' zijn sterk wisselend. Dit heeft te maken met het lage aantal respondenten in de categorieën auto en overig. Bij een onderverdeling per provincie zijn de aantallen voor deze categorieën niet representatief.

Provincie	Gebracht met de auto	Lopend	bromfiets/scooter	Met de fiets	Met het OV	Overig	Gemiddeld
G32	56	1	31	7	114	97	67
G4	76	9	39	14	68	55	59
Rest	66	4	44	10	108	122	83
Totaal	64	5	41	9	104	116	77

Tabel 4.8 Gemiddelde reiskosten per vervoermiddel per omvang gemeente

De OV reiskosten zijn - zoals gezien de gemiddelde afstand verwacht - het laagst in de G4. Daar wordt gemiddeld 68 euro per maand aan het OV uitgegeven om van en naar school te reizen. De reiskosten met de auto zijn hoger in de G4 dan in de rest van Nederland. Hier kunnen echter geen conclusies aan worden verbonden. Het gaat hier om slechts 2 respondenten, wat opgehoogd neerkomt op 22 minderjarige mbo-deelnemers.

5 Reiskosten en studiekeuze

Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek betreft de vraag in hoeverre reiskosten een rol hebben gespeeld bij de studie- en schoolkeuze. Deze vraag is gesteld aan de mbo-deelnemers. In de meeste gevallen zal de minderjarige mbo-deelnemer die keuze echter hebben gemaakt in overleg met ouders en verzorgers. Die zijn ook degenen die in de meeste gevallen de reiskosten voor hun rekening nemen: 68% van de deelnemers geeft aan dat de ouders de reiskosten betalen, 21% dat ze deze zelf betalen en 11% heeft geen reiskosten. Dit gegeven moet bij de beoordeling van de antwoorden door de deelnemers in de beschouwing worden meegenomen.

5.1 Andere mbo-school overwogen

Deelnemers is de vraag voorgelegd of ze vooraf hebben overwogen een andere opleiding te kiezen. 38% van de respondenten geeft aan een andere mbo-school te hebben overwogen, terwijl 62% dat niet heeft gedaan.

Van de respondenten die een andere school hebben overwogen geeft 12% aan dat reiskosten de belangrijkste reden was voor de uiteindelijke schoolkeuze.

Overwogen andere MBO	Andere reden	De andere scholen hadden niet de opleiding die ik wilde volgen	De reiskosten om bij de andere scholen te komen zijn te hoog	Deze school sprak me het meeste aan	Deze school was het dichtste bij	Totaal	Aantal
Wel andere MBO-school overwogen	8%	29%	12%	36%	16%	100%	30353
Geen andere MBO overwogen	5%	38%	3%	36%	18%	100%	50540
Totaal	6%	34%	6%	36%	17%	100%	80893

Tabel 5.1 Deelnemers die wel/niet overwogen hebben een andere school te kiezen en belangrijkste reden voor huidige schoolkeuze.

Van de mbo-deelnemers die hebben overwogen om een andere opleiding te kiezen geeft 32% aan ook daadwerkelijk een andere keuze te hebben gemaakt als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden.

	Nee	Ja, andere opleiding en andere school	Ja, dezelfde opleiding maar andere school	Ja, andere opleiding, maar dezelfde school	Totaal	Aantal
Wel andere MBO-school overwogen	68%	12%	19%	1%	100%	30353
Geen andere MBO overwogen	82%	6%	12%	1%	100%	50540
Totaal	77%	8%	14%	1%	100%	80893

Tabel 5.2 Onderwijskeuze als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden

5.2 Invloed reiskosten op keuze school/opleiding

Van de deelnemers geeft 29% aan dat reiskosten invloed hebben gehad op de schoolkeuze, terwijl 71% aangeeft dat reiskosten hierop geen invloed hebben gehad.

Uit onderstaande tabel blijkt dat reiskosten voor 6% van de respondenten de belangrijkste reden waren om niet voor een andere school te kiezen. Van de deelnemers bij wie reiskosten van invloed zijn geweest op de schoolkeuze geeft 20% aan dat reiskosten tevens de belangrijkste reden is geweest voor de schoolkeuze.

De meest genoemde ‘andere redenen’ zijn: de huidige school staat beter aangeschreven, de school sluit beter aan bij de eigen religie, een combinatie van redenen of niet aangenomen bij een andere school.

	Deze school was het dichtste bij	Deze school sprak me het meeste aan	De andere scholen hadden niet de opleiding die ik wilde volgen	Andere reden	De reiskosten om bij de andere scholen te komen zijn te hoog	Totaal	Aantal
Reiskosten invloed	28%	22%	24%	5%	20%	100%	23265
Reiskosten geen invloed	13%	42%	39%	6%	1%	100%	57628
Totaal	17%	36%	34%	6%	6%	100%	80893

Tabel 5.3 Invloed van reiskosten tegenover de belangrijkste reden om voor een school/opleiding te kiezen

5.3 Keuze indien reiskosten (deels) vergoed worden

De deelnemers is verder de vraag voorgelegd of zij een andere school en/of opleiding zouden hebben gekozen als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden.

Totaal geeft 23% van alle deelnemers aan in dat geval een andere keuze te hebben gemaakt.

Opvallend is dat 11% van de deelnemers voor wie reiskosten niet van invloed zijn geweest op de schoolkeuze, aangeeft een andere keuze te maken als de reiskosten (deels) vergoed worden. Verder opvallend is dat 47% van de deelnemers voor wie reiskosten wel

van invloed zijn geweest op de schoolkeuze toch geen andere keuze zou maken indien de reiskosten (deels) vergoed worden.

	Ja, andere opleiding en andere school	Ja, andere opleiding, maar dezelfde school	Ja, dezelfde opleiding maar andere school	Nee	Totaal	Aantal
Reiskosten invloed	18%	1%	34%	47%	100%	23265
Reiskosten geen invloed	4%	1%	7%	89%	100%	57628
Totaal	8%	1%	14%	77%	100%	80893

Tabel 5.4 Invloed reiskosten huidige keuze en keuze wanneer reiskosten (deels) vergoed worden

In de provincies Flevoland, Drenthe en Limburg is het percentage deelnemers dat een andere school zou hebben gekozen als hun reiskosten (deels) vergoed zouden worden het hoogst; in Groningen, Friesland en Zeeland het laagst.

	Nee	Ja, andere opleiding en andere school	Ja, dezelfde opleiding maar andere school	Ja, andere opleiding, maar dezelfde school	Totaal	Aantal
Flevoland	64%	9%	24%	3%	100%	2953
Drenthe	71%	9%	20%	0%	100%	2342
Limburg	71%	9%	20%	1%	100%	4078
Utrecht	74%	8%	18%	1%	100%	10041
Noord-Holland	75%	10%	14%	1%	100%	2763
Gelderland	77%	7%	16%	1%	100%	5270
Zuid-Holland	77%	9%	13%	1%	100%	11856
Overijssel	78%	5%	16%	1%	100%	11250
Noord-Brabant	80%	7%	12%	1%	100%	6575
Zeeland	80%	8%	11%	1%	100%	4830
Groningen	83%	5%	12%	0%	100%	2057
Friesland	86%	6%	8%	0%	100%	16879
Totaal	77%	8%	14%	1%	100%	80893

Tabel 5.5 Keuze wanneer reiskosten (deels) vergoed worden per provincie

Opvallend is dat er door deelnemers woonachtig in de G4, het vaakst een andere school zou zijn gekozen, indien de reiskosten vergoed zouden worden. Dit terwijl de keuzemogelijkheden in de 4 grote steden groter zijn en de gemiddelde woon-schoolafstand en reiskosten lager dan in de G32 en de overige gemeenten in Nederland.

Uitsplitsing naar gemeente	Nee	Ja, andere opleiding en andere school	Ja, dezelfde opleiding maar andere school	Ja, andere opleiding, maar dezelfde school	Grand Total	Aantal
G32	71%	11%	17%	1%	100%	17332
G4	68%	13%	17%	2%	100%	8602
Rest	80%	6%	13%	1%	100%	54959
Totaal	77%	8%	14%	1%	100%	80893

Tabel 5.6 Andere keuze opleiding wanneer reiskosten (deels) worden vergoed per type gemeente

5.4 Belangrijkste reden keuze en keuze indien reiskosten vergoed worden

In onderstaande tabel is de belangrijkste reden om voor een bepaalde school te kiezen afgezet tegen de keuze die de minderjarige mbo'ers zouden maken als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden. Van de groep die reiskosten als belangrijkste reden geeft zou 85% voor een andere school hebben gekozen als reiskosten deels vergoed zouden worden. Het gaat om ruim 4.300 mbo-deelnemers.

	Nee	Ja, andere opleiding en andere school	Ja, dezelfde opleiding maar andere school	Ja, andere opleiding, maar dezelfde school	Totaal	Aantal
Andere reden	77%	11%	12%	1%	100%	4819
De andere scholen hadden niet de opleiding die ik wilde volgen	84%	6%	9%	1%	100%	27859
De reiskosten om bij de andere scholen te komen zijn te hoog	13%	28%	57%	2%	100%	5086
Deze school sprak me het meeste aan	89%	4%	7%	1%	100%	29078
Deze school was het dichtste bij	60%	13%	26%	1%	100%	14050
Totaal	77%	8%	14%	1%	100%	80893

Tabel 5.7 Belangrijkste reden voor huidige school keuze en keuze school indien vergoeding reiskosten

5.5 WTOS en reiskosten

Voor ouders/verzorgers van 16- en 17-jarige deelnemers bestaat de mogelijkheid van een tegemoetkoming in de schoolkosten nl. de Wet Tegemoetkoming Onderwijsbijdrage en Schoolkosten (WTOS). Voor de tegemoetkoming in het studiejaar 2009/2010 gold als inkomensgrens een belastbaar inkomen in 2007 van 32.510,00 euro of minder.

Rond 30% van de ouders van mbo-deelnemers ontvangen deze tegemoetkoming van ongeveer 827 euro.

Om een beeld te geven van de WTOS verschillen per provincie en per omvang van gemeente zijn hieronder twee tabellen weergegeven.

Provincie	Ja	nee	Totaal
Drenthe	41%	59%	100%
Flevoland	31%	69%	100%
Friesland	39%	61%	100%
Gelderland	30%	70%	100%
Groningen	35%	65%	100%
Limburg	37%	63%	100%
Noord-Brabant	30%	70%	100%
Noord-Holland	33%	67%	100%
Overijssel	37%	63%	100%
Utrecht	28%	72%	100%
Zeeland	28%	72%	100%
Zuid-Holland	32%	68%	100%
Totaal	33%	67%	100%

Tabel 5.8 WTOS vergoeding uitgesplitst naar provincie

Uitsplitsing naar gemeente	Ja	nee	Totaal
G32	36%	64%	100%
G4	51%	49%	100%
Rest	29%	71%	100%
Totaal	33%	67%	100%

Tabel 5.9 WTOS vergoeding uitgesplitst naar omvang gemeente

In de G4 krijgt meer dan de helft van de ouders van minderjarige mbo-deelnemers een WTOS vergoeding. Dit percentage ligt substantieel lager in de G32 (36%) en de rest van de gemeenten (29%).

Uit onderstaande tabel blijkt dat voor deelnemers, waarvan de ouders een WTOS vergoeding ontvangen, de reiskosten een grotere rol hebben gespeeld bij de schoolkeuze dan voor de deelnemers waarvan de ouders geen WTOS vergoeding ontvangen.

	WTOS betaling	Geen WTOS betaling	Totaal
Reiskosten invloed op keuze school	35%	26%	29%
Reiskosten geen invloed op keuze school	65%	74%	71%
Totaal	100%	100%	100%
Aantal	26623	54270	80893

Tabel 5.10 Invloed van reiskosten op schoolkeuze en WTOS vergoeding

Dit beeld wordt bevestigd als gekeken wordt naar het antwoord op de vraag of men een andere schoolkeuze zou maken indien de reiskosten (deels) vergoed zouden worden. Bij deelnemers waarvan de ouders een WTOS vergoeding krijgen geeft 28% aan dat dit het geval zou zijn. Bij deelnemers waarvan de ouders geen WTOS vergoeding ontvangen is dit 21%.

	Wel WTOS	Geen WTOS	Totaal
Nee	72%	79%	77%
Ja, andere opleiding en andere school	11%	7%	8%
Ja, dezelfde opleiding maar andere school	16%	14%	14%
Ja, andere opleiding, maar dezelfde school	1%	1%	1%
Totaal	100%	100%	100%

Tabel 5.11 Keuze school/opleiding bij vergoeding reiskosten en WTOS vergoeding door ouders

5.6 Conclusie

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat er circa 3.500 (4,3%) deelnemers zijn die hebben overwogen naar een andere opleiding te gaan en die als belangrijkste reden hebben opgegeven dat de reiskosten om bij de andere school te komen te hoog zijn. Ter vergelijking; van de groep die vindt dat reiskosten invloed hebben op de schoolkeuze vinden circa 4.700 (5,9%) deelnemers reiskosten de belangrijkste reden. Er kan dus gesteld worden dat tussen de 4,3% en 5,9% (ongeveer 4000) van de mbo-deelnemers reiskosten als belangrijkste reden noemt voor schoolkeuze.

Van de groep, die overwogen heeft een andere school te kiezen, zouden circa 9300 (11,6%) ook daadwerkelijk een andere opleiding hebben gekozen als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden. Van de groep die vindt dat reiskosten invloed hebben op de schoolkeuze zouden circa 12.000 (14,7%) een andere opleiding kiezen als de reiskosten (deels) vergoed zouden worden.

Reiskosten zijn dus voor 4,3 tot 5,9% van de mbo-deelnemers de belangrijkste reden van schoolkeuze en voor 11,6 tot 14,7% van de mbo-deelnemers belangrijk genoeg om, indien deze vergoed worden, een andere school te kiezen.

In de 4 grote steden is de groep die een andere school zou kiezen het grootst in vergelijking met de G32 en de kleinere gemeenten. Een mogelijke verklaring is het gemiddeld lagere inkomen van ouders van mbo-deelnemers in de G4: uit het voorgaande bleek immers dat het aandeel mbo-deelnemers met ouders met een WTOS vergoeding in de G4 substantieel hoger ligt dan in andere gemeenten. Verder bleek dat wel/of geen reiskostenvergoeding een grotere invloed heeft op de schoolkeuze van mbo'ers van ouders met een WTOS vergoeding.

Bijlage I Enquête minderjarige mbo-deelnemers

1) Hoeveel dagen per week reis je naar school?

1. 1 dag per week
2. 2 dagen per week
3. 3 dagen per week
4. 4 dagen per week
5. 5 dagen per week

2) Volg je een opleiding in één vestiging of in meerdere vestigingen?

1. Eén vaste vestiging
2. Meerdere vestigingen

Je hebt aangegeven dat je bij één vestiging onderwijs volgt

3) Wat is de straatnaam, het huisnummer en de plaats van deze vestiging?

vestiging: <straat, huisnummer en plaatsnaam> aantal dagen per week:

Je hebt aangegeven bij meerdere vestigingen onderwijs te volgen.

4) Hoeveel dagen in de week ben je bij de verschillende vestigingen aanwezig en wat zijn hier de straatnamen, huisnummers en plaatsnamen van?

- 1^e vestiging: < straat, huisnummer en plaatsnaam > aantal dagen per week:
2^e vestiging: < straat, huisnummer en plaatsnaam > aantal dagen per week:
3^e vestiging: < straat, huisnummer en plaatsnaam > aantal dagen per week:

5) Wat is de afstand tussen je huisadres en de vestiging waar je meestal onderwijs volgt? km.

6) Op welke manier ga je meestal van huis naar school (vestiging waar je het vaakst naar toe gaat)?

1. Lopend
2. Met de fiets
3. Met de bromfiets/scooter
4. Met het openbaar vervoer
5. Gebracht met de auto
6. Anders, namelijk

Je hebt aangegeven meestal met het openbaar vervoer van huis naar school te reizen.

7) Op welke manier reis je dan?

1. Alleen bus, tram en/of metro
2. Alleen trein
3. Bus, tram of metro naar het station, overstappen op de trein, dan lopen
4. Bus, tram of metro naar het station, overstappen op de trein, dan fietsen
5. Bus, tram, of metro naar het station, overstappen op de trein, dan bus, tram, of metro
6. Fiets naar het station, overstappen op de trein, dan lopen
7. Fiets naar het station, overstappen op de trein, dan fiets
8. Fiets naar het station, overstappen op de trein, dan weer een bus, tram, of metro

8) Waarom reis je meestal op deze manier naar school?

1. Het is de snelste/makkelijkste manier om naar school te reizen
2. Het is de goedkoopste manier om naar school te reizen
3. Een andere reden, namelijk

9) Reis je ook wel anders dan de hiervoor aangegeven wijze naar school?

1. Ja
2. Nee

Je hebt aangegeven ook wel eens op een andere manier naar school te reizen?

10) Op welke manier reis je dan?

1. Lopend
2. Met de fiets
3. Met de bromfiets/scooter
4. Met het openbaar vervoer
5. Anders, namelijk

Je hebt aangegeven ook wel eens met het openbaar vervoer te reizen.

11) Op welke manier reis je dan?

1. Alleen bus, tram en/of metro
2. Alleen trein
3. Bus, tram of metro naar het station, overstappen op de trein, dan lopen
4. Bus, tram of metro naar het station, overstappen op de trein, dan fiets
5. Bus, tram, of metro naar het station, overstappen op de trein, dan weer een bus, tram, of metro
6. Fiets naar het station, overstappen op de trein, dan lopen
7. Fiets naar het station, overstappen op de trein, dan fiets
8. Fiets naar het station, overstappen op de trein, dan weer een bus, tram, of metro

10) Heb je een openbaar vervoerabonnement?

1. nee
2. ja

Je hebt aangegeven een openbaar vervoer abonnement te hebben

11) Wat voor abonnement heb je?

1. Sterabonnement maand / jaar
2. NS trajectabonnement + sterabonnement maand / jaar
3. NS trajectabonnement maand / jaar
4. NS of OV maand/jaarkaart
5. Anders, namelijk

12) Reis je 's ochtends naar school meestal in de spits (tussen 7-9 uur)?

- ^
1. Ja
 2. Nee, meestal daarvoor of daarna

13) Reis je 's middags naar huis meestal in de spits (tussen 16-18 uur)?

- ^
1. Ja
 2. Nee, meestal daarvoor of daarna

14) Wat zijn je reiskosten gemiddeld per maand voor het reizen van en naar school?

..... euro

15) Heb je voordat je voor deze MBO school koos nog andere MBO- scholen overwogen?

1. Ja
2. Nee

16) Wat is de belangrijkste reden dat je voor deze school hebt gekozen?

1. Deze school was het dichtste bij
2. Deze school sprak me het meeste aan
3. De andere scholen hadden niet de opleiding die ik wilde volgen
4. De reiskosten om bij die andere scholen te komen zijn te hoog
5. Andere reden, namelijk

17) Zijn de reiskosten van invloed geweest op de keuze van de school?

1. Ja de reiskosten zijn van invloed geweest.
2. Nee, dit heeft geen invloed gehad bij de keuze van mijn school.

18) Wie betaalt je reiskosten?

1. Jij zelf
2. Jouw ouders
3. Je hebt geen reiskosten

19) Als je reiskosten door de overheid (deels) vergoed zouden worden, zou je dan een andere opleiding en/of school hebben gekozen?

1. Ja, andere opleiding en andere school
2. Ja, andere opleiding, maar zelfde school
3. Ja, zelfde opleiding, maar andere school
4. Nee

20) Wat is de postcode van jouw woonadres (bijv. 1234AB)?

21) Welke vorm van onderwijs volg je op het MBO

1. Beroepsopleidende leerweg (BOL)
2. Beroepsbegeleidende leerweg (BBL)
3. Anders, namelijk.....

22) Wat is jouw leeftijd?

23) Wat is je woonsituatie?

1. Je woont bij je ouder(s)/verzorger(s)
2. Je woont op kamers
3. Anders, namelijk

Bijlage II brief enquête

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres: Postbus 16375, 2500 BJ Den Haag

Mevr. B. van der Aa
Prins Hendrikstraat 12
3361XP SLIEDRECHT

Beste Brenda,

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onderzoekt de mogelijkheden om minderjarige mbo-deelnemers een reiskostenvoorziening te verstrekken. Het ministerie heeft daarvoor een nauwkeurig overzicht nodig van de wijze waarop mbo-deelnemers naar hun onderwijsinstelling reizen.

Ik wil je vragen om op de website <http://checkmarket.com/mbovragenlijst> een enquête in te vullen. Je krijgt toegang tot de vragenlijst met de volgende:

Respondent-id: 4848675

Wachtwoord: XOT40F

Het invullen duurt maximaal tien minuten. De vragenlijst is anoniem en de gegevens worden vertrouwelijk behandeld.

Als je de enquête invult, maak je kans op één van de tien iPod's Nano, die onder de deelnemers aan de enquête worden verloot.

Het ministerie voert het onderzoek uit in samenwerking met ECORYS Transport en Mobiliteit uit Amsterdam. Als je vragen hebt over de enquête, dan kun je een e-mail sturen naar ECORYS Transport en Mobiliteit, e-mail adres: service@ecorys.com

Bij voorbaat hartelijk dank voor je medewerking.

Met vriendelijke groet,

de directeur Directie Hoger Onderwijs & Studiefinanciering,

drs. R. Minnée

Deze brief is verstuurd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), omdat zij nooit adressen uit handen geeft. De combinatie van respondentnummer en jouw naam is alleen bekend bij DUO. DUO krijgt nooit de antwoorden op de vragenlijst in te zien. Als je niet meer uitgenodigd wilt worden voor onderzoeken, stuur dan een e-mail met je naam, adres en dit (467000941) respondentnummer naar non-mailing@ocwduo.nl.

Bijlage III Overzicht mbo-instellingen

 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 Nova College Nova College www.novacollege.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl	 AOC Raad AOC Raad www.aacraad.nl
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

Bijlage IV WTOS

Tegemoetkoming in de schoolkosten van 1 augustus 2009 t/m 31 juli 2010 voor ouders met kinderen tot 18 jaar in het voortgezet en beroepsonderwijs:

Indien het belastbaar inkomen van de wettelijke vertegenwoordiger(s) in 2007 32.510, euro of minder bedraagt, bestaat voor 16- en 17-jarigen recht op de maximumtegemoetkoming in de schoolkosten per schooljaar voor:

1. voortgezet onderwijs onderbouw: 143,71 euro;
2. voortgezet onderwijs bovenbouw: 184,46 euro;
3. VAVO onderbouw: 460,27 euro;
4. VAVO bovenbouw: 501,01 euro;
5. voortgezet speciaal onderwijs: nihil;
6. beroepsonderwijs: 827,43 euro.

Voor hogere inkomens geldt een kortingspercentage.

Alleen leerlingen in het VAVO en het beroepsonderwijs die in de periode van 2 juli tot en met 1 augustus 18 jaar worden, kunnen een tegemoetkoming in het les- of cursusgeld van 1013,00 euro krijgen.